

РОЛЬ ЖУРНАЛУ «СУЧАСНІСТЬ» У РОЗВИТКУ ТА СТВЕРДЖЕННІ МОДЕРНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

Сергій ГРАБОВСЬКИЙ

orcid.org/0000-0003-3041-8945

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник
відділу філософських проблем етносу та нації
Інституту філософії імені Г. Сковороди НАНУ
email: HrabovskyS@gmail.com

Ірина ГРАБОВСЬКА

orcid.org/0000-0002-7416-9541

кандидат філософських наук, старший науковий співробітник
НДІ українознавства КНУ імені Тараса Шевченка,
провідний науковий співробітник
Музею книги і друкарства України
email: grabovskai@ukr.net

Анотація. Досліджено суспільну місію та основні етапи розвитку щомісячника «Сучасність» за час його існування (1961–2012). Акцент зроблений на ролі «Сучасності» у формуванні модерної української ідентичності, на синтезі «еміграційної» та «материкової» культури у 1960–1980-х, на зусиллях щодо гуртування навколо журналу у 1990-х молодішої генерації українських інтелектуалів і митців. Деконструйовані накопичені за останні десятиліття в інтелектуальному просторі міфологеми, які не дають змоги побачити реальну історичну місію «Сучасності».

Ключові слова: журнал «Сучасність», модерна українська ідентичність, синтез української культури, деконструкція міфологем.

Постановка проблеми. Часопис-щомісячник «Сучасність» відіграв унікальну роль у житті як українського зарубіжжя, так і «материкової» України. У 2026 р. виповнилось 65 років від дня виходу у світ першого номера часопису. 30 років журнал видавався за кордоном, 20 років – вже в Україні. Тоді, коли всі інші українські журнали як в УРСР, так і в діаспорі мали яскраво означений партійний характер, редакція «Сучасності» на початку її діяльності рішуче наголосила: «Журнал буде не партійним, а українським» [2, с. 3]. Традиційно журнал вважається передусім культурологічним у, так би мовити, «широкому

сенсі слова». Тобто він давав цілісну картину вільної української культури, не просто збережену, а й синтезовану закордонним українством, оскільки прояви такої культури виявляли себе і в підрадянській Україні, і не лише у 1920-х, а і в 1960–1980-х роках. Ішлося не лише про діячів руху опору, про авторів самвидавчу, а і про відносно лояльних до влади, але духовно вільних митців, які намагалися використати можливості легальної культурницької діяльності. Тексти останніх регулярно й у значному числі передруковували без їхнього дозволу, без гонорарів.

Бласне, це ставила за мету редакція

«Сучасності» з самого початку: «Визначення його (журналу. – Авт.) як місячника літератури, мистецтва й суспільного життя означає, що він в основному буде присвячений питанням культури в широкому значенні цього слова. Що ж до суспільного життя, куди ми включаємо й політику, то ці питання обговорюватимуться на сторінках «Сучасності» не в формі поточної інформації, що належить до газетного жанру, а в постановці проблем тривалішого й глибшого характеру. Наголос на проблемах культури диктується тим незаперечним фактом, що саме на терені національно-культурному точиться найзапекліша боротьба за збереження національної субстанції українського народу» [2, с. 3]. Але таке збереження редакторський корпус «Сучасності» ніколи не ототожнював із консервацією; йшлося про модернізацію національного буття, визначення й осмислення його напрямних, розширення та зміцнення його підвалин, освоєння набутоків світової культури та науки, соціального досвіду.

Огляд досліджень і публікацій. Наразі в Україні зазвичай високо оцінюються роль і місія «Сучасності». Проте нерідко ці оцінки страждають на неповноту, більшу чи меншу описовість.

Існують і ґрунтовні статті та дисертаційні дослідження, що аналізують різні аспекти, тематичні напрямки та особливості творів авторів «Сучасності».

Серед вагомих дослідницьких праць варто назвати розвідки І. Дзюби, І. Кошелівця, Д. Павличка, С. Павличко, М. Рябчука, Л. Тарнашинської, Т. Гундорової, Я. Поліщука, В. Пономарьова, І. Кононенко, О. Соловей, О. Кашуби, Ю. Шаповала та багатьох інших [9; 10; 12; 13].

Автори цієї розвідки також звертались до аналізу ролі та значення часопису «Сучасність» у культурному та політичному житті України як діаспорного періоду, так і доби новітньої незалежності [3; 4].

Мета дослідження – простежити й описати з максимально можливою повнотою основні етапи становлення та розвитку часопису, усунути неточності (часом значні) та накопичені в інтелектуальному просторі міфологеми, які не дають змоги побачити реальну місію «Сучасності», показати здійснене і нездійснене в силу певних обставин редакціями журналу, окреслити його роль у становленні нових генерацій закордонних українців і модерної України у переддень російської воєнної агресії.

Виклад основного матеріалу. «Журнал «Сучасність» – періодичне видання української діаспори, який дослідники називають еміграційною пресою. [...] За допомогою преси українці діаспори долучались до культурних та історичних подій минулого і сучасного, а також до політичних подій сьогодення в Україні» [6]. Не лише українці діаспори долучались до цих подій – «Сучасність» потрапляла і до УРСР і всього ССРСР, причому частково легально. Слід було мати «допуск» від т. зв. «компетентних органів», щоб її читати. Цим користалися ті науковці, які демонстрували лояльність, проте мали «внутрішню опозиційність».

«Будучи одним із найавторитетніших «товстих» журналів, «Сучасність» формувала естетичний смак цілого покоління українських читачів» [5]. Проте, на нашу думку, зводити місію «Сучасності» до «формування естетичного смаку» означає істотно збіднювати тематичні

обшири як зарубіжного, так і внутрішньоукраїнського періодів видання журналу. Це був не лише художній, не лише політичний, а й науковий журнал. Не випадково у передмові до «Бібліографічного довідника журналу «Сучасність». 1961–2003» його редактор-упорядник і багаторічний відповідальний секретар часопису Микола Чубук характеризував «Сучасність» як «літературно-науковий часопис» [1, с. 4]. Визначення, можливо, не вповні наукове, але достатньо точне. Від початку, у 1961 році, «Сучасність» вміщує такі наукові дописи: Кравців Богдан. «Картографія України мазепинської і помазепинської доби» (№ 7); Кубійович Володимир. «Три томи гаслової частини Енциклопедії українознавства» (№ 5); Кульчицький Олександр. «Карл Густав Юнг» (№ 8); Винар Богдан. «Сучасний стан економічної науки на Україні» (№ 12); Галайчук Богдан. «СРСР, Китай і їхні сателіти» (№ 3); Голубничий Всеволод. «Про соціалістичні теорії національної проблеми» (№ 8); Гловинський Володимир. «Чи можливий новий курс економічної політики СРСР?» (№ 8); Майстренко Іван. «Теоретичні основи національної політики КПРС» (№ 8); Процюк Степан. «Проблема потенціалу українського населення» (№ 6, 7). Тут вказано приблизно половину розвідок такого ґатунку за рік. Тобто йдеться про відпочаткову традицію «Сучасності». За редакторства Івана Дзюби та Ігоря Ринарука тематичні обшири «Сучасності» визначалися як «література, наука, мистецтво, суспільне життя». Філософ і редактор Віталій Пономарьов зазначав: «Та «Сучасність» була і засобом щомісячної діагностики стану українського суспільства та його культури, і простором для вироблення нових ідей, і певним

інтелектуальним середовищем. [...] Тоді читач відчував, що творці «Сучасності» прагнуть продовжувати справу своїх попередників, і що видавничі традиції, закладені Іваном Кошелівцем, Богданом Кравцівим, Вольфрамом Бургардтом та Юрієм Шевельовим, тривають» [10, с. 140]. Опублікуватися в «Сучасності» вважали за честь багато знаних науковців.

Вікіпедія по-своєму збіднює обшири «Сучасності», коли зазначає, що журнал публікував «твори діячів українського і російського опору» [8], але ж були і твори діячів чеського, литовського, польського й інших рухів опору тоталітарній комуністичній системі. До речі, Вікіпедія закінчує список головних редакторів «Сучасності» 1981 роком, що теж істотно збіднює уявлення про часопис. Головні редактори в той період: Іван Кошелівець (1961–1966 і 1976–1977), Вольфрам Бургардт (1967–1970), Богдан Кравців (1970–1975), Марта Скорупська (1978), Юрій Шевельов (1978–1981), Марта Скорупська (1982–1983), Тарас Гунчак (1984–1996).

Найточніший, хоча теж не зовсім повний, обшир розвитку журналу дала «Енциклопедія історії України»: «"СУЧАСНІСТЬ" – укр. часопис літератури, мист-ва та сусп. життя. 1961–90 видавався в Мюнхені (ФРН), 1990–91 – у Ньюарку (шт. Нью-Джерсі, США). Із 1992 – у Києві. Виходить щомісяця. Часопис виник 1961 внаслідок об'єднання "Української літературної газети" (1955–60) та "Сучасної України" (1951–60). У "С." друкувалися статті, присвячені суспільно-політ., етнонаціональним, демографічним процесам в УРСР, розвідки з літератури, мист-ва та к-ри, міжнар. життя і політики, перекладні твори з

нім., англ. та франц. мов, поезії, есе. Із часописом співробітничала плеяда відомих укр. діячів, письменників, публіцистів та науковців з діаспори, зокрема: Е. Андіївська, М. Андрієнко-Нечитайло, В. Барка, Ю. Бойко-Блохін, В. Бойчук, В. Бургардт, В. Вовк, Я. Гніздовський, В. Голубничий, С. Гординський, Т. Гунчак, А. Камінський, Б. Кордюк, І.-С. Коропецький, І. Кошелівець, Б. Кравців, В. Кубійович, Ю. Лавріненко, В. Лесич, І. Лисяк-Рудницький, І. Майстренко, В. Маркус, І. Мигул, П. Одарченко, О. Прицак, У. Самчук, В. Стахів, Д. Струк, Ю. Тарнавський, Ю. Шевельов, Р. Шпорлюк та ін. На основі редакторського та авторського колективу "С." 1961 засноване вид-во "Сучасність", яке впродовж 1960–80-х рр. видало кілька серій самвидавської, дисидентської та забороненої в СРСР літератури (праці П. Григоренка, І. Дзюби, І. Калинця, Л. Лук'яненка, М. Мороза, Є. Сверстюка, І. Світличного, В. Симоненка, Г. Снегірєва, В. Стуса, В. Чорновола, Т. Ходорович), а також антології, переклади, спогади, поезії. Наприкінці 1980-х рр. у "С." опубліковано низку розвідок та матеріалів, присвячених демократ. реформам і перебудові в СРСР. Із кінця 1980-х – поч. 1990-х рр. із "С." активно співробітничать автори з України» [14].

Зауважимо, зазвичай, коли пишуть про «Сучасність» і її місію, якимось обходять увагою наче самозрозумілі, але неартикульовані, непроявлені речі. Передусім відзначимо, що журнал постав у період часткової десталінізації в Советському Союзі, пом'якшення тоталітарного пресингу, а разом із тим – початку публічного конфлікту між СРСР і КНР, їхніми лідерами Хрущовим і Мао Цзедунном. Тоді ж у світі розгорнулися потужні

процеси деколонізації, певною мірою формальної, проте факт появи значного числа нових держав не міг не вплинути на умонастрої як у світі, так і в Україні; на очах руйнувався советський міф про «колоніальну систему імперіалізму» як основу ситого життя Заходу. Советський блок вимушено став значно більш відкритим і Заходу, і Сходу, і Півдню. Нарешті, розгорнулася науково-технічна революція, складовою якої стало бурхливе зростання кількості освічених інженерних, конструкторських і технічних працівників, які мали відповідні культурні потреби. Інакше кажучи, українська ідентичність і місце України й українства в новому, більш динамічному та глобалізованому світі вимагали осмислення та модернізації, розвитку та переформатування. Що ж стосується українців у державах поселення, то якраз у цей час дорослішало покоління, вивезене дітьми, а підросло й народжене вже у цих державах. Це також вимагало окреслення та формування модерної української ідентичності. Для цього замало було виховання у сім'ї в малому віці, знання мови, навіть участі у «Пласті». Адже йшлося не в останню чергу про тих, хто здобував вищу освіту та займався висококваліфікованою і добре оплачуваною працею. Щоб інтегрувати цю соціальну страту в українство, «Сучасність» зверталася до найкращих набутків української культури та науки – як у минулому, так і в сьогоденні. Іншими словами, йшлося про синтез, цілісність українського буття, про його небуденне місце в «оркестрі націй». І тому часопис постійно звертався до здобутків здійсненого в УРСР, творив цю цілісність.

У цьому контексті не мають викликати подиву партнерські відносини

«Сучасності» з ліберальною «Культурою» (1947–2000) Єжі Гедройця та консервативним «Континентом» (1974–2011) Владіміра Максимова/Ігоря Виноградова, які зберігалися до припинення цих видань, хоча з Максимовим часом і конфліктували. Маємо зразок модерної української ідентичності у світі, де головним сюжетом було протистояння демократії та тоталітаризму.

Кінець 1980-х – початок 1990-х став для «Сучасності» специфічним, хоча і коротким періодом, коли література, малярство та наука відійшли на другий план – часопис друкував «гарячі» матеріали, пов'язані з перебудовою в СРСР й незалежненням України. З 1992 року, коли журнал переїхав до Києва, він зберіг своє «солідне» реноме і став полігоном для творчих пошуків молодшого покоління (30–40-літніх). «Півтора десятиліття «Сучасність» була одним із провідних «товстих» журналів в Україні, й Оксана Забужко у середині 1990-х років навіть запропонувала при оцінці кількості українських інтелектуалів виходити із числа читачів цього видання (наклад «Сучасності» зазвичай був 2 000 примірників, і кожний примірник читали принаймні двоє). Тоді журнал було цікаво читати і не соромно рекомендувати, дарувати чи пересилати за кордон», – зазначав Віталій Пономарьов [10, с. 137]. Тут потрібне лише одне уточнення – 2000 примірників ішли на Україну (при цьому в Донецьку було більше передплатників, аніж у Львові), а ще ж існувало кількасот зарубіжних передплатників, хоча їхнє число зменшилося після публікації «недостатньо цнотливих» чи «політично невиважених» художніх текстів, зокрема Юрія Андруховича, Олександра Ірванця, Василя Кожелянка, проте Іван Дзюба,

який став спершу співредактором, а потім одноосібним головним редактором «Сучасності», свідомо пішов на це. Ігор Римарук, талановитий поет і добрий редактор, продовжував лінію свого попередника і навчителя, поки обставини не стали несприятливими, як об'єктивні, так і суб'єктивні.

У цьому контексті зонайменше дивно виглядає низка недавніх тверджень редактора відділу науки і культури Вадима Скуратівського у книзі «От із такого ми світу: Спомини і розмисли» [11] щодо важливих складових місії «Сучасності». Зупинимось лише на деяких.

«Хвала Богові, українські націонал-радикали, які цікавилися культурою у зв'язку зі своїми зусиллями в напрямі українського політичного самостійництва, багато зробили для того, щоб зрештою цей часопис, який виходив з 1961 року, десь 1991 року почав виходити в незалежній Україні» [11, с. 110]. Насправді журнал почав виходити 1992 року. Та найголовніше, що «націонал-радикали», за Скуратівським, – це ті, хто прагнув «українського політичного самостійництва» (увага! не незалежності, а самостійництва!).

«Я б дуже хотів, щоб в Україні з'явився фахівець, який проаналізував би всі матеріали «Сучасності», починаючи від 1961-го і завершуючи 2003 роком, коли ми з Іваном Дзюбою прийшли до редакції і нічого там не побачили. Часописи теж помирають – як люди. Старіють і помирають» [11, с. 112]. По-перше, ніякої «редакції» у ті роки «Сучасність» не мала. Головний редактор Ігор Римарук працював у видавництві «Дніпро», і наради збиралися щотижня у його кабінеті. Якщо Римарук кудись їхав або

хворів, редакційні наради переносилися. По-друге, у 2004–2005 і в першому кварталі 2006 року «мертвий» журнал виходив друком регулярно. Зайвим доказом життєвості часопису можна вважати цикл блискучих пародій Ігоря Римарука на прозові та поетичні твори літераторів його покоління, які публікувалися щомоєра, часом навіть по дві одразу. Проблеми почалися з виборів київського мера, коли Олександра Омельченка, який непублічно фінансував значну частину видатків «Сучасності» зі свого пресового фонду, замінив Леонід Черновецький. Але все одно у 2006 році журнал виходив постійно, тільки мусив здвоїти № 11–12 через брак коштів. «Померлий» журнал того року опублікував висококласні поезії Ігоря Римарука, Василя Герасим'юка, Мойсея Фішбейна, статті Романа Сербина (Канада), Максима Стріхи, Тетяни Гардашук, Юрія Саєнка, Леоніда Шульмана, Владислава Гриневича, Юрія Вільчинського, Романа Трача (США), Юрія Барабаша (Росія). Називаємо як авторів статей лише докторів наук, професорів. Вийшов друком унікальний № 8, який дав широку панораму білоруського життя – від поезії до політики. А от наступний рік справді став критичним. Постійні зриви графіків виходу, катастрофічна нестача коштів – поки академік Дзюба не домовився про прихід нових співзасновників і фінансистів часопису.

«Серйозної русистики в часопису не було» [11, с. 113]. А яка була б, на думку Скуратівського, «серйозною»? Ось яка: «Часопис не здогадався подавати матеріали про можливість подальшого демократичного розвитку Росії» [11, с. 113]. Хто ж конкретно «не здогадався»? Тарас Гунчак, Іван Дзюба, Ігор Римарук?

Чи всі разом «не здогадалися» зайнятися казна-чим?

Втім, хіба стаття Романа Кіся «Російська месіанська ідея: старе вино у старих міхах» (№ 2, 1993) – це не серйозна русистика? Події довели його правоту. А стаття Івана Дзюби «Ідеологічні децибелі діалогу культур» (№ 11, 1998) – це щось несерйозне? Ба більше, численні статті Ігоря Лосева (який одержав за них премію «Сучасності», до речі) – це «несерйозна русистика»? Лише назви цих статей і тільки за два з половиною роки: «Етнополітичний «нарцисизм» російської свідомості» (№ 9, 1999), «Особливості становлення російського українознавства» (№ 7–8, 2000), «Російська інтелігенція і українське питання на початку ХХ ст.» (№ 11, 1999), «Росія–Україна: культурний вимір політичного протистояння» (№ 12, 2000), «Україна в контексті російського «неослов'янства» (№ 5, 1999), «Українське питання і російська національна самоідентифікація» (№ 4, 1999), «Українське питання у дзеркалі російського націоналізму» (№ 11, 2000), «Феномен «постваймарської» Росії: культурно-історичне хибне коло» (№ 6, 2000), «Явище «бандерофобії» в російській свідомості» (№ 4, 2001). Поняття «Постваймарська Росія» – кожній освіченій людині має бути зрозуміло, про що йдеться. Враховуючи видавничий цикл журналу, це «гарячий» відгук на обрання президентом Путіна та бездоганний прогноз тенденцій розвитку Росії – тоді, коли майже всі західні аналітики та політики цього не бачили чи не хотіли бачити. Всі зазначені статті написані на серйозному науковому рівні, доказово і є висококласною русистикою, підтвердженою практикою. І головне – саме така, жорстка, чесна і науково

виважена русистика (якої було чимало) сприяла розумінню читачами реальної Росії у добу «зустрічей без краваток», «ЄЕП», «братерства» і концертів Кобзона в палаці «Україна».

І нарешті: «Працював я там з 1991 року до останніх спалахів часопису» [11, с. 118]. В Україні «Сучасність» виходила друком з 1992 по 2012 рік, Скурятівський перестав працювати в ній у 2007 році.

Ми навмисно спинилися на викривленнях діяльності та місії часопису (лише на деяких, не на всіх), здійснених його колишнім працівником, людиною наче авторитетною. Такі викривлення, часом у меншій кількості, містяться і в інших, присвячених «Сучасності», текстах. У Вікіпедії сказано: «Протягом останніх п'яти років журнал тричі був змушений призупиняти вихід через постійний брак коштів, зміну інвесторів, засновників, головних редакторів і творчих колективів» [8]. Графіки виходу журналів у ці роки справді часом порушувалися, траплялося запізнення виходу, іноді на 2–3 місяці. Призупинений вихід був лише одного разу – у 2010–11 роках. А останній головний редактор часопису Тарас Федюк стверджує не лише те, що «через певні фінансові проблеми журнал на початку 2000-х кілька разів призупиняв свій вихід», а й те, що часопис був суто літературним виданням: «Робити сьогодні самоокупний літературний журнал – цілком реально. Навіть попри обмежені умови, штат «Сучасності» налагодив роботу, за якою через рік тираж склав би тисячу примірників» [7]. Втім Федюк, який став головним редактором з травня 2009 року, справді «вбив» засадничу лінію журналу, коли наука і суспільне життя з нього зникли, у рубриці

«Культурологія» друкувалися подорожні есеї, а в рубриці «Публіцистика» – не надто численні науково-популярні розвідки. У 2008 році (головний редактор Віктор Мороз) фактично зникла література – вона опинилася на «задвірках», а на першому місці фігурувала поточна політика, хоча певне місце утримували наукові, історичні, економічні та культурологічні розвідки. Можливо, справді журнали мають граничний вік?

Але належним чином завершити свій «класичний» період «Сучасності» не допомогли. Ігор Виноградов, зрозумівши, що доба «Континенту» добігає кінця, закінчив у 2011 році вихід поточних номерів щоквартальника, а на 2012–13 роки запланував випуск компендіуму найкращих текстів зарубіжного та внутрішньоросійського періодів – по чотири на рік. Підготувати їх він устиг – але через фінансові проблеми останні вийшли друком через кілька років після смерті редактора. Редакція «Сучасності», відчувши кризу, подала проєкт двотомника «Сучасність» the BEST», де перший «товстий» том мав зібрати кращі твори зарубіжного періоду, другий – внутрішньоукраїнського, тобто 45 років діяльності часопису, проте Фонд «Відродження» відмовив. А такий двотомник, поза сумнівом, став би вагомим чинником переосмислення українського буття та динамічної модернізації української ідентичності.

Висновки та пропозиції. Часопис «Сучасність» традиційно звертався до найкращих набутків української культури та науки – як у минулому, так і в сьогоденні, здійснюючи синтез цілісного українського буття, забезпечуючи його гідне місце в «оркестрі націй». З 1992 року, коли часопис переїхав до Києва, він

став полігоном для творчих пошуків молодшого покоління (30–40-літніх). Особливе значення мала блискуча русистика «Сучасності», в якій буквально одразу після приходу Путіна до влади був зроблений науково обґрунтований висновок щодо швидкого перетворення Росії на фашистську державу. Відтак велике значення має деконструкція накопичених за останні десятиліття в інтелектуальному просторі міфологем, які не дають змоги побачити реальну історичну вагу «Сучасності» у творенні модерної української ідентичності.

Велике практичне значення для залучення всього створеного на базі «Сучасності» для подальшого впливу на розвиток української ідентичності та більш адекватного представлення України у чинному дисфункціональному світі мала би низка заходів. Серед них публікація як наукових монографій, так і науково-популярних видань, присвячених діяльності журналу та небуденним персонам його головних редакторів, не всі з яких навіть просто відомі в Україні, але всі заслуговують на це; створення загальнодоступної платформи всіх чисел часопису та книг, опублікованих видавництвами «Сучасність» і «Пролог» в оцифрованому вигляді; підготовка та видання найбільш значущих публікацій у журналі в кількатомному виданні; створення англomовного дайджесту текстів науково-прогностичного характеру, опублікованих у «Сучасності».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бібліографічний довідник журналу «Сучасність». 1961–2003 / ред.-упоряд. Микола Чубук. Львів, 2003. 480 с.
2. Від редакції. *Сучасність*. 1961. № 1. URL: https://archive.org/details/suchasnist/1961_N01/page/n3/mode/2u
3. Грабовська, І., Гулейкова, І., Талько, Т. Журнал «Сучасність» у культурному ландшафті України. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія Філософія, культурологія, соціологія*. 2025. № 30. С. 71–81.
4. Грабовський, С. Як завершилася Доба Івана Дзюби. Хроніки початку 2022 року. *SUCHASNIST THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. Упорядник Сергій Грабовський. Київ, 2023. С. 91–136.
5. Журнал «Сучасність» – часопис незалежної української думки. URL: <http://ounb.km.ua/vistavki/suchasnist/index.php>
6. Браславська, Ірина. «Сучасність» – легендарний місячник літератури, мистецтва, суспільного життя. URL: <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=39&idg=622>
7. Самоокупний літературний журнал – це цілком реально. URL: <https://web.archive.org/web/20160919051937/http://ua.telekritika.ua/daidzhest/2013-05-11/81517>
8. Сучасність (журнал). URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_\(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB))
9. Павличко, С. *Дискурс модернізму в українській літературі*: монографія. Київ, 2024. 632 с.
10. Пономарьов, В. Традиції та «Сучасність». *SUCHASNIST THE LAST. ІВАН ДЗЮБА ТА ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. Упорядник Сергій Грабовський. Київ, 2023. С. 137–140.
11. Скуратівський, В. От із такого ми світу: Спомини і роздуми. Київ, 2024. 440 с.

12. *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZIUBA TA ЙОГО ДОБА*. Науково-популярне видання. Упорядник Сергій Грабовський. Київ, 2023.

13. Тарнашинська, Л. *Українське шістдесятництво: профілі на тлі покоління (історико-літературний та етикоаспектний аспекти)*: монографія. Київ, 2010. 632 с.

14. Ясь, О. В. «СУЧАСНІСТЬ» – український часопис літератури, мистецтва та суспільного життя. *Енциклопедія історії України*. URL: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERMS=0&S21STR=Suchasnist_z

REFERENCES

1. Chubuk, M., ed., comp. (2003). *Bibliographic Guide to the Journal "Modernity". 1961-2003*. Lviv, 480 p. [in Ukr.]

2. From the Editorial Office. (1961). *Modernity*. [online] Available at: https://archive.org/details/suchasnist/1961_N01/page/n3/mode/2u [in Ukr.]

3. Grabovska, I., Guleykova, I., Talko, T. (2025). Journal "Modernity" in the Cultural Landscape of Ukraine. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Seriiia Filosofii, kulturolohiia, sotsioloiiia* (Bulletin of Mariupol State University. Series: Philosophy, Cultural Studies, Sociology), No. 30, pp. 71-81. [in Ukr.]

4. Hrabovskyi, S. (2023). How the Era of Ivan Dzyuba Ended. Chronicles of the Beginning of 2022. *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZYUBA AND HIS ERA*. Popular Science Publication. Kyiv, pp. 91-136. [in Ukr.]

5. "Modernity" Magazine – a Journal of Independent Ukrainian Thought. [online]

Available at: <http://ounb.km.ua/vistavki/suchasnist/index.php> [in Ukr.]

6. Braslavsk, I. "Contemporary" is a *Legendary Monthly Magazine of Literature, Art, and Social Life*. [online] Available at: <https://www.libr.dp.ua/?do=ukrainica&lng=1&id=39&idg=622> [in Ukr.]

7. *A Self-Sustaining Literary Magazine is Quite Possible*. [online] Available at: <https://web.archive.org/web/20160919051937/http://ua.telekritika.ua/daidzhest/2013-05-11/81517> [in Ukr.]

8. *Modernity (Magazine)*. [online] Available at: [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_\(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D1%83%D1%87%D0%B0%D1%81%D0%BD%D1%96%D1%81%D1%82%D1%8C_(%D0%B6%D1%83%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB)) [in Ukr.]

9. Pavlychko, S. (2024). *Discourse of Modernism in Ukrainian Literature: A Monograph*. Kyiv, 632 p. [in Ukr.]

10. Ponomarov, V. (2023). Traditions and "Modernity". *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZIUBA AND HIS ERA*. Popular Science Publication. Kyiv, pp. 37-140. [in Ukr.]

11. Skurativskyyi, V. (2024). *This is the World we Live in: Memories and Reflections*. Kyiv, 440 p. [in Ukr.]

12. *SUCHASNIST THE LAST. IVAN DZIUBA AND HIS ERA*. (2023). Popular Science Publication. Kyiv, pp. 234 p. [in Ukr.]

13. Tarnachynska, L. (2010). *Ukrainian Sixties: Profiles against the Background of a Generation (Historical, Literary and Poetic Aspects)*: A Monograph. Kyiv, 632 p. [in Ukr.]

14. Yas, O. «SUCHASNIST» – Ukrainian Magazine of Literature, Art and Social Life. *Encyclopedia of the History of Ukraine*. [online] Available at: http://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&I21DBN=EIU&P21DBN=EIU&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=eiu_all&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=TRN=&S21COLORTERM S=0&S21STR=Suchasnist_z [in Ukr.]

Summary

THE ROLE OF THE MAGAZINE "SUCHASNIST"
IN THE DEVELOPMENT AND CONFIRMATION
OF MODERN UKRAINIAN IDENTITY

Serhii HRABOVSKYI

orcid.org/0000-0003-3041-8945

Candidate of Philosophical Sciences

senior research fellow

of the Department of Philosophical Problems of Ethnicity and Nation,

H. Skovoroda Institute of Philosophy of NASU

email: HrabovskyS@gmail.com

Iryna GRABOVSKA

orcid.org/0000-0002-7416-9541

Candidate of Philosophical Sciences, senior research fellow

of the Philosophy and Geopolitics Department

of RIUS of Taras Shevchenko National University of Kyiv

leading researcher

of the Museum of Book and Printing of Ukraine, Kyiv

email: grabovskai@ukr.net

The relevance of the research. The monthly magazine “Suchasnist” (modernity, contemporaneity) played a unique role in the life of both Ukrainians abroad and “mainland” Ukraine. In 2026, it will be 65 years since the first issue of the magazine was published. For 30 years, the magazine was published abroad, for 20 years – in Ukraine. Since 1961, “Suchasnist” have been carrying out a synthesis of free Ukrainian culture, both developed by Ukrainians abroad and created in Soviet Ukraine, not only by the Resistance Movement but also by spiritually independent writers, artists, and thinkers. The mission of this monthly magazine has not yet been properly understood and demonstrated.

The **purpose** is to trace and describe with the greatest possible completeness the main stages of the formation and development of the magazine, to eliminate inaccuracies (sometimes significant) and the mythologemes accumulated in the intellectual space that do not allow us to see the real mission of “Suchasnist”, to show what was accomplished and what was not accomplished due to certain circumstances by the magazine's editorial staff, and to outline its role in the formation of new generations of Ukrainians abroad and modern Ukraine on the eve of Russian military aggression

Conclusions. The monthly magazine “Suchasnist” turned to the best achievements of Ukrainian culture and science – both in the past and in the present. It was about the synthesis, integrity of Ukrainian being, about its place in the “orchestra of nations”. Since 1992, when the magazine moved to Kyiv, it has become a testing ground for the creative pursuits of the younger generation (those aged 30-40). Of particular importance is the brilliant Russian studies of “Suchasnist”, in which, literally immediately after Putin came to power, a scientifically substantiated conclusion was made about the rapid transformation of Russia into a fascist state. Thus, the deconstruction of the mythologemes

accumulated in the intellectual space over the past decades does not allow us to see the real historical mission of “Suchasnist” in the creation of a modern Ukrainian identity.

Keywords: magazine “Suchasnist”, modern Ukrainian identity, synthesis of Ukrainian culture, deconstruction of mythologemes.

Отримано редакцією/ Received: 03. 04.26

Прорецензовано / Revised: 16.04.26

Схвалено до друку / Accepted: 28.04.26